

Als vrouwen meedoen, groeit iedereen. Een ministerie van Vrouwenzaken is een harde noodzaak

Liesbeth Zegveld, 7 maart 2026

Vooraf

Mijn werkzame leven heb ik voor een groot deel aan mensenrechten besteed. Mensenrechten van ánderen eigenlijk.

Ik wilde iets presteren.

Daarbij heb ik mijn vrouw-zijn altijd ontweken.

Altijd heb ik vaag het gevoel gehad dat het feit dat ik vrouw was, me niet verder ging helpen.

Dat ik moest laten zien dat het gewoon kan.

Dát was de sfeer vanaf de jaren '80.

Er was veel verbeterd ten opzichte van de tijd van mijn moeder.

Ik kon gewoon doen waar ik goed in was.

Dat is me ook gelukt.

Maar op die visie kom ik terug.

Dat iedere vrouw gewoon kan doen, waar zij goed in is.

Daar ga ik het vandaag over hebben.

Dat we niet kunnen doen waar we goed in zijn.

Dat samenleving de levens van vrouwen serieuzer moet nemen.

Dat we wel mensenrechten zien, maar geen vrouwenrechten.

Dat de overheid het VN Vrouwenverdrag verzaakt.

Vrouwenrechten? Door en voor vrouwen

Emancipatie is in ons land eigenlijk altijd een zaak geweest ván en dóór vrouwen.

Alle wetten die het leven van vrouwen beter hebben gemaakt, zijn sinds jaar en dag de vrucht van een intense strijd. Een strijd van individuele vrouwen. En een strijd van vrouwenorganisaties.

Vanaf het einde van de 19^e eeuw hebben vrouwen zich verenigd, in tal van grotere en kleinere verbanden. Er zijn op dit moment zo'n 150 organisaties actief. Zij vechten de werkelijkheid die vrouwen ondermijnt constant en met succes aan.

Er zijn grote organisaties die bij velen bekend zijn. Bureau Clara Wichmann voert juridische strijd voor gelijke rechten voor vrouwen, vaak tegen de overheid. Stichting Stem op een Vrouw strijdt voor meer vrouwen in de politiek. Atria zorgt dat de geschiedenis van vrouwen en emancipatie gekend wordt en bewaard blijft.

Er zijn organisaties die zich in het algemeen inzetten voor de gelijkheid van vrouwen in de samenleving. Bijvoorbeeld Women Inc., en de Nederlandse Vrouwen Raad.

Maar er zijn ook talloze kleinere vormen van samenwerking. Die zich richten op één onderwerp, één groep, of één regio. Zo zijn er organisaties die zich richten op vrouwen van een bepaalde leeftijd Zoals Stichting Oudere Vrouwen Netwerk Nederland. Er zijn samenwerkingen voor vrouwen met een bepaalde nationaliteit. Zoals de Marokkaanse Vrouwen Vereniging Nederland. Er zijn organisaties voor vrouwen met een bepaalde opleiding En voor vrouwen met een bepaalde religie.

Er zijn overal in Nederland organisaties: ZijActief Limburg, Zeeuws Vrouwenplatform, enz. Er zijn organisaties die zich richten op politieke participatie van vrouwen. En er zijn groepen die uitdrukkelijk niet politiek zijn. Er zijn structuren voor vrouwen die werken, zoals de Soroptimisten, en de Zakenvrouwenclub.

Er zijn organisaties voor vrouwen in een bepaalde beroepsgroep. Bijvoorbeeld de Nederlandse Vereniging voor Vrouwelijke Apothekers, en de Vereniging van Nederlandse Vrouwelijke Artsen.

Er zijn organisaties voor het bestrijden van armoede en het begeleiden van vrouwen naar economische zelfstandigheid. Er zijn organisaties die opkomen voor vrouwen die slachtoffer zijn van huwelijksdwang, zoals Femmes for Freedom. Organisaties tegen huiselijk geweld, seksueel geweld, dwang en controle door (ex-)partners. Er zijn groepen die zich bezighouden met de gezondheid van vrouwen, de toegang tot abortus, anticonceptie, zoals Ava Helpt. En organisaties die vrouwen informeren over (ongewenste) zwangerschap, zoals Fiom.

Enzovoort enzovoort, enzovoort.

Sommige van deze organisaties bestaan al meer dan een eeuw. En er worden nog steeds nieuwe opgericht. Maar er verdwijnen ook organisaties. Stichting Yasmin moest vorig jaar stoppen, na 45 jaar. Bijna een halve eeuw heeft deze stichting zich in Den Haag ingezet, voor de veiligheid en zelfstandigheid van vrouwen in kwetsbare situaties in de stad.

De reden dat ze moest stoppen: het wegvallen van vaste financiering: "We zijn vijf jaar geleden geconfronteerd met veranderende regelgeving voor subsidiëring van onze soort stichting" legt Emily van de stichting uit. "Voorheen kregen we elk jaar geld om ons werk te doen, nu moeten we telkens aparte aanvragen doen. Dat is een bureaucratische molen waar we nu al onze tijd aan kwijt zijn. We zijn daar helemaal niet goed in. En met dat soort losse subsidies kunnen we ons werk niet doen, want wij bieden juist iets dat blijvend is. En daar gaat het dus mis."

Dona Daria is een ander voorbeeld, ook deze ging vorig jaar failliet. Het was een gerenommeerd Rotterdams kenniscentrum. Het streed tegen huiselijk geweld en seksuele straatintimidatie.

Dona Daria ontstond als fusie van 5 vrouwenorganisaties en het Rotterdamse Vrouwenhuis. De ombudsman van Rotterdam prees het tegengaan van versnippering door Dona Daria: "Vroeger waren het tal van losse clubjes in de stad", "Het was belangrijk dat er een club kwam die voor alle vrouwen en vrouwenrechten opkwam, dus geen versnippering." Wethouder Achbar werd in de Rotterdamse gemeenteraad bekritiseerd voor zijn afwachtende houding ten aanzien van Dona Daria. Hij zegt geen signalen te hebben gekregen van een nijpende financiële situatie.

Aan ons ligt het dus niet. Vrouwen doen grotendeels zélf het emancipatiewerk. Verdeeld over tal van verbanden. Dankzij hen, dankzij ons, dankzij u, staan vrijheden van vrouwen in ons land nog hoog op de agenda.

En de overheid? Die subsidieert. Daar houdt het wel zo'n beetje mee op. Onze overheid is grotendeels afwezig. Zij laat emancipatie over aan individuele vrouwen en maatschappelijke organisaties. Dat is een serieus probleem.

Flinterdun emancipatiebeleid

Even terug naar de basis.

10 December 1946. Eleanor Roosevelt, de First Lady van de VS, wordt gekozen tot eerste voorzitter van de Mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties. Twee jaar later, 10 december 1948, wordt onder haar leiding de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens aangenomen. De Universele Verklaring verplicht ons land om vrouwen en mannen gelijke rechten te geven.

Schoorvoetend gaat onze regering aan de slag. Vanaf midden jaren '50 hoeven vrouwen in overheidsdienst niet meer gedwongen ontslag te nemen bij hun huwelijk. Tien jaar later, midden jaren '60, krijgen vrouwen controle over geboortebepierking met de anticonceptiepil. We leven dan bijna twintig jaar na de Universele Verklaring. Abortus is dan nog illegaal. De vrouw in het huwelijk is nog steeds wettelijk onderdanig aan de man. Verkrachting binnen het huwelijk is niet strafbaar. De vrouw die trouwt verliest nog altijd haar eigen nationaliteit.

Rechten zoals we die in 1948 hadden vastgelegd, was één. Rechten van vrouwen in relatie tot mannen en de maatschappij bleek wat anders. De ongelijke behandeling tussen vrouwen en mannen is te groot. Het zit te diep. Er moet een apart verdrag aan te pas komen.

En dat komt er. Dertig jaar na de Universele Verklaring, in 1979, is het VN Vrouwenverdrag een realiteit. Het legt de vinger op de zere plek: de van oudsher zwakkere positie van de vrouw is een omvangrijk probleem, het is verweven met de hele samenleving, het vereist een structurele aanpak. Corinne Dettmeijer is het huidige Nederlandse lid van het VN Vrouwencomité. "Het verdrag voor de rechten van de vrouw was onontkoombaar", zegt ze.

Nederland moet dan écht aan de bak. Onze nationale wetgeving is bij lange na niet op orde. Pas sinds 1991 geldt het verdrag ook in ons land. Dat is dit jaar 35 jaar. Pás 35 jaar gezien de historisch diepgewortelde ongelijke behandeling. We zijn echt pas net begonnen.

Maar toch óók: ál 35 jaar. Al 35 jaar moet onze overheid de zwakkere positie van de vrouw wegwerken.

Dat is een recht van alle vrouwen. Dat is een belang van heel Nederland. Dat is een harde plicht van onze overheid.

Een afwezige overheid

Het VN Vrouwenverdrag lijkt in de eerste jaren zijn vruchten af te werpen. In de aanloop, in 1974, besluit de regering om actief emancipatiebeleid te gaan voeren. Het eerste regeringsadviesorgaan wordt ingesteld: de Emancipatiekommissie. Later de Emancipatieraad: “een officieel adviesorgaan van de regering op het terrein van roldoorbreking, herverdeling, participatie, gelijkheid en zelfstandigheid van mannen en vrouwen”.

In 1977 verschijnt de eerste regeringsnota: ‘Emancipatie, proces van verandering en groei’. Vanaf dat moment krijgt elk kabinet een bewindspersoon emancipatiebeleid. Die moet ook zorgen voor de afstemming tussen andere ministeries. Om versnippering tegen te gaan. En elkaar tegenwerkend beleid. We lijken het VN Vrouwenverdrag serieus te nemen.

Maar dan gaat het mis. De Emancipatieraad wordt in 1997 opgeheven. De nadruk komt te liggen op *gender mainstreaming*. De departementen moeten daarvoor ieder zélf verantwoordelijkheid gaan dragen. Ieder ministerie moet op haar eigen beleidsterreinen emancipatie verwezenlijken. Niet meer dan een Interdepartementale Werkgroep moet voor samenhang zorgen.

Daarna hoor je er nooit meer iets van.

Het oordeel komt van een visitatiecommissie, in 2007, en is snoeihard: “Men kan dus concluderen dat Nederland op dit terrein zo langzamerhand een negatieve uitzondering is geworden.”

Nederland steekt schril af bij de meeste westerse landen. Die kennen allemaal hetzelfde standaardmodel: een centrale beleidsafdeling, met een overstijgend mandaat, en met coördinatietaken. Én heel belangrijk: de bewindspersoon emancipatie zit dichtbij de politieke leiding, die positief staat tegenover emancipatie.

Nederland heeft dat niet meer. In plaats van een rijksbrede opdracht is emancipatie teruggebracht tot (een achttal) beleidsterreinen. Duidelijke doelstellingen ontbreken. “Ronald Plasterk had t in zijn portefeuille”, zegt Hedy d’Ancona. “Het enige wat hij deed was met een hoed op verschijnen op de Gay Parade.”

Het is nooit meer goed gekomen. Er zijn incidenten die groot in het nieuws komen. Het antwoord is: steeds nieuwe publiekscampagnes, initiatiefnota’s, moties. Er worden werkgroepen op poten gezet,

trainingen georganiseerd en soms komt het zelfs tot een wetsvoorstel. Maar het beleid is reactief. Een visie ontbreekt. En niemand krijgt doorzettingskracht om echt iets te veranderen.

Vrije val

Het resultaat? Eind vorig jaar zakten we op de Global Gender Gap Index met 15 plaatsen!
Het Global Gender Gap Index wordt berekend door het Wereld Economisch Forum.
We zijn gezakt naar de 43ste plaats.

Ooit, in 2008, stonden we op de 9^e plek. In de top 10. Nu is in 42 andere landen de gelijkheid tussen vrouwen en mannen groter dan in Nederland. Om ons heen: IJsland, Finland, het Verenigd Koninkrijk, Noorwegen. Ze horen allemaal bij de top tien. Nederland volgt 33 plaatsen later.

Als we in dit tempo doorgaan dan gaan mijn dochters gelijkheid niet meer meemaken. En hun dochters ook niet. En hun dochters ook niet.

Het grootste probleem is geld. In economische participatie van vrouwen blijft Nederland achter op een 74ste plaats wereldwijd. In 2020 was net iets meer dan de helft van de vrouwen financieel onafhankelijk.

Ook leiderschap van vrouwen blijft achter bij mannen.

Maar de andere thema's zijn ons allemaal ook bekend. Geweld tegen meisjes en vrouwen (waaronder Femicide). Abortus dat nog altijd in het wetboek van strafrecht staat. Haatzaaien onder het mom van vrijheid van meningsuiting.

De thema's zijn niet los van elkaar te zien. Gelijk loon betekent nog niet macht, of tenminste gezag, of tenminste invloed over anderen. Geweld tegen vrouwen is niet alleen een aantasting van hun fysieke integriteit. Het veroorzaakt ook, tot in lengte van dagen, economische en maatschappelijke schade.

Waarom krijgen we het niet voor elkaar?

Dat heeft alles te maken met het ontbreken van duurzame verankering van emancipatie in het overheidsbeleid.

De afgelopen 50 jaar is wat we heel voorzichtig aan emancipatiebeleid hadden opgebouwd, afgeschaft. De Directie Emancipatie bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) is een soort lobby-organisatie binnen de overheid. Het enige wat ze kan is andere departementen proberen te overtuigen en te beïnvloeden.

Voor aansturen heeft ze geen bevoegdheid. Met andere woorden: "we willen u graag helpen met het emancipatiebeleid van uw eigen ministerie. Maar u moet wel zélf willen."

Nou, ik kan u zeggen, als je het zo formuleert, zijn er veel ministeries die niet willen.

Die andere prioriteiten hebben. Die het probleem niet scherp genoeg op de radar hebben.

Laat staan de gevolgen ervan.

Prof. Henk Volberda deed voor het Wereld Economisch Forum het onderzoek naar de Global Gender Gap in Nederland. Hij concludeert: "Nieuw emancipatiebeleid is nodig om Nederland wereldwijd in de top-10 te krijgen."

Ministerie van Vrouwenzaken

Eleanor Roosevelt was er al van overtuigd: we hebben niet alleen een verdrag nodig, maar ook een visie.

Iedere vrouw streeft ernaar een vrij mens te worden. Die visie formuleerde Joke Smit al heel scherp. Hij is nog steeds een anker om ons op te richten.

Maar het streven naar vrijheid is echter niet alleen een individueel vrouwenbelang.

Het is ook een collectief belang. Het is die visie op de collectiviteit die we dringend moeten omarmen. Nederland lijkt niet in te zien dat ons land een gezamenlijk belang heeft dat vrouwen hun potentie verwezenlijken.

Wereldwijd hebben we te maken met toenemende onzekerheid. Maar één waarheid blijft altijd bestaan: het potentieel van een samenleving hangt ervan af of mensen gelijke kansen hebben om zich te ontplooiën. Mannen én vrouwen.

De overheid moet haar verantwoordelijkheid nemen voor emancipatie als publiek belang. Dat kan alleen als er centraal gezaghebbend beleid komt. En dát kan alleen als er een ministerie van Vrouwenzaken komt.

Iedere beslissing, óók als deze niet alleen over vrouwen gaat, raakt vrouwen. Al was het maar omdat meer dan de helft van de bevolking vrouw is. En vrouwen op alle vlakken in de samenleving op achterstand blijven staan. Óók als een voorgenomen maatregel niet direct tastbaar rechten schendt (het minimum), moet de vraag steeds gesteld worden of hij aanpassing behoeft om positieve verandering te bewerkstelligen. Sommige onderwerpen zijn zo omvangrijk, de implementatie zo weerbarstig, dat ze centrale visie en centrale regie vragen.

Een voorbeeld was ooit Volkshuisvesting. In 2010 werd het ministerie afgeschaft. Het werd gezien als “hindermacht”. Dat dat is misgelopen weten we. Inmiddels is de minister van Volkshuisvesting terug. Een ander voorbeeld is klimaat. Met de klimaatcrisis was een aparte minister onontkoombaar. Voor het huidige kabinet is er gelobbyd voor een ministerie van digitalisering. De reden is dat het de hele samenleving diep raakt en daarom centrale regie vraagt. Dat is er niet gekomen, maar wel een staatssecretaris digitale economie. Emancipatie hoort ook in dat rijtje.

Neem het nieuwe pensioenstelsel dat sinds 1 januari 2026 geldt. In Nederland is de pensioenkloof tussen mannen en vrouwen 40%. In de EU doet alleen Cyprus het slechter.

Met het nieuwe pensioenstelsel wordt dat nog erger. Daarin worden de werkjaren van twintigers en dertigers belangrijk voor de pensioenopbouw, omdat het geld dan langer de tijd heeft om te renderen. Dit zijn juist de jaren waarin vrouwen vaak minder werken, omdat ze zorgtaken oppakken.

De regering stelt zich de vraag of mensen (begrijp: vrouwen) die op jonge leeftijd minder gaan werken: “zich terdege beseffen dat dit potentiële nadeel [van minder pensioenopbouw] bestaat én: daardoor zélf besluiten om dit nadeel tegen te gaan”. Wat zegt de overheid hier nu eigenlijk? Ze suggereert dat het aantal gewerkte uren niet zozeer een natuurlijk gegeven is. Het is meer een keuze van het individu. Een keuze van vrouwen. Maar werken, het aantal uren werken, is meestal géén

keuze. Er is namelijk geen gelijkheid op de arbeidsmarkt. Zorgtaken zijn niet goed verdeeld. De kosten van kinderopvang zijn te hoog. Zwangerschapsdiscriminatie bestaat nog steeds.

De Tweede Kamer heeft de regering opgevraagd hoe deze achterblijvende pensioenopbouw kan worden weggenomen. Met deze motie is (voor zover bekend) nog niets gebeurd.

Dat dit nieuwe pensioenstelsel er vandaag de dag nog doorkomt, is onvoorstelbaar.

Het gaat uit van één type carrièreverloop. Terwijl dat voor vrouwen en mannen wezenlijk verschillend is. Dat opnieuw te negeren zet ons weer een stap terug. Vrouwen die nu 25 zijn, gaan dat over 40 jaar merken. Ze lopen dan een grotere kans in de armoede te komen.

Dat juist dit nieuwe pensioenstelsel bovendien niet is aangegrepen om de geldkloof tussen vrouwen en mannen in bredere zin verder te dichten, is onnavolgbaar. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft zijn verantwoordelijkheid hier geheel verzaakt. En het doel *gender mainstreaming* -waarvoor alle ministeries en dus ook Sociale Zaken en Werkgelegenheid (en Financiën) verantwoordelijk zijn – heeft ook duidelijk het verschil niet kunnen maken.

Met een ministerie van Vrouwenzaken had deze blunder kunnen worden voorkomen. Het had in een beginstadium van het ontwerpen van het nieuwe pensioenstelsel de zwakheden ervan voor vrouwen (en daarmee voor ouders gezamenlijk) blootgelegd. Het had het directe verband zichtbaar gemaakt tussen arbeidsparticipatie, kinderen, evenwichtige verdeling van zorgtaken, en de kosten die dat met zich brengt. Het had laten zien dat het aantal gewerkte uren vaak géén keuze van het individu is.

Maar het allerbelangrijkste: het had aan data over ongelijkheid, die er gewoon liggen, consequenties kunnen verbinden, beleid op kunnen maken. Beleid waartoe het VN Vrouwenverdrag al 35 jaar verplicht: om alle passende maatregelen te nemen om discriminatie van vrouwen af te schaffen.

Andere landen doen het beter. Het Verenigd Koninkrijk heeft een 'Minister for Women and Equalities'. Spanje heeft sinds 2008 het 'Ministerio de Igualdad' ofwel het Ministerie van Gelijkheid met een Minister van Gelijkheid. Nieuw-Zeeland heeft al sinds 1984 een ministerie dat zich richt op vrouwenzaken: het 'Ministry of Women'. Hetzelfde geldt voor Duitsland, Luxemburg, Denemarken, Frankrijk, Finland, IJsland en Noorwegen, zij het niet allemaal in dezelfde vorm. Veel van deze landen staan in de top 10 van de Global Gender Gap Index. Het loont dus zo'n ministerie. Deze landen begrijpen wél dat gelijkheid de basis is van een bloeiende en zich ontplooiende samenleving.

Als vrouwen meedoen, groeit iedereen, vrouwen én mannen én de samenleving als geheel. Simpel gezegd, maar misschien beter gehoord in ons koopmansland: een ministerie van Vrouwenzaken gaat iedereen geld opleveren.

Dat ministerie hoeft niet groot te zijn. Veel onderwerpen zijn en blijven óók de taak van andere ministeries. Maar die moeten wel aangestuurd worden. Zonder één ministerie met concrete zeggenschap hebben andere departementen geen aansporing om aandacht te besteden aan emancipatie. Het vraagt dat er geen afhankelijkheid is van de welwillendheid van andere ministeries.

Daarnaast: zonder coördinatie werken maatregelen elkaar al snel tegen. De hardnekkigheid van ongelijkheid is te groot. Het effect van kleine stapjes op afzonderlijke beleidsterreinen te klein.

De minister van Vrouwenzaken moet vice-premier worden. Een cultuurverandering vraagt namelijk politieke macht. Zodat de verandering tot in de haarvaten van de regering doordringt. Iedere regeringsbeslissing moet genomen worden met haar consultatie, haar inbreng en haar instemming.

We kunnen eindeloos praten over emancipatie, eindeloos sleutelen, maar we hebben een andere mindset nodig. Een minister van Vrouwenzaken die vice-premier is, getuigt daarvan.

Daar komt bij: het emancipatiebeleid van de overheid is nu zo weinig zichtbaar, dat het ook de samenleving niet inspireert tot verandering.

De overheid heeft de mond vol van de Nederlandse *cultuur*, onze *sociale normen* die bepalend zijn voor emancipatie. Daarmee wil ze kennelijk suggereren dat ze relatief machteloos is. Maar de overheid maakt zelf ook deel van uit deze cultuur en sociale normen. Het VN Vrouwenverdrag verplicht Nederland expliciet om patronen, gebaseerd op de stereotiepe rollen voor mannen en vrouwen, te veranderen. Laat de overheid zelf een zichtbare daad stellen in het belang van vrouwen en de samenleving: maak de minister voor Vrouwenzaken vice-premier.

Dát vrouwenrechten en vrijheden op dit moment toch nog zo actueel zijn, en dat we hier vandaag samen zijn, is grotendeels te danken aan een buitengewoon actief maatschappelijk middenveld. Samenwerkingsverbanden zijn de grootste financiële pijler van het emancipatiebeleid van de overheid.

Ironisch genoeg werd deze vorm (allianties) in 2018 geïntroduceerd met als doel het tegengaan van versnippering van beleid. Het beleid van ánderen dus.

En tegelijkertijd: de overheid kiest met wie zij praat en wie zij financiert. Kleine vrouwenorganisaties worden vaak overgeslagen. Alleen die organisaties met een subsidierelatie worden vervolgens gevraagd input te leveren voor het nationale emancipatiebeleid.

Zo privatiseert de overheid enerzijds haar emancipatiebeleid, maar houdt de macht met subsidies bij zich. Wel macht, geen verantwoordelijkheid.

Voor vrouwenrechten en vrijheden zwaar leunen op particuliere initiatieven maakt ons kwetsbaar. Tal van organisaties die op deelonderwerpen steeds weer in actie komen, hoe belangrijk ook, doen geen recht aan de visie en regie die vereist is. Het grotere plaatje blijft uit beeld. Verworven rechten van al die initiatieven moeten behouden blijven. Succesvol emancipatiebeleid moet op elkaar voortbouwen. Zodat verbanden zichtbaar worden. Zodat een visie kan groeien.

Zodat we de strijd niet steeds opnieuw hoeven te beginnen. Zodat niet weer honderden vrouwen hoeven te zeggen: “me too” Zodat de Dolle Mina’s ooit kunnen zeggen: “mission completed”

Bij emancipatie wordt vaak gesproken van golven. We zouden nu in de vierde golf zijn.

Maar vrouwen zijn geen golf. Ze zijn permanent. De overheid dient zich hen aan te trekken.

Van lobby-organisatie naar een ministerie

Dan naar een ingewikkeld thema. Macht. Dat een ministerie van Vrouwenzaken er niet is, heeft alles te maken met wie in Nederland de macht heeft. Hoe gaan we ervoor zorgen dat het er komt?

Roosevelt schreef kort na haar intrek in het Witte Huis: 'It's up to the women'. Ze riep vrouwen, ongeacht hun achtergrond of maatschappelijke stand, op tot actie. Als we een ministerie van Vrouwenzaken willen realiseren, met een eigen vice-premier, hebben vrouwen macht nodig. Individuele ambtenaren kunnen het hun niet geven. Politieke partijen willen het niet geven. Een politieke partij die vrouwenrechten op de voorgrond zet, is er nooit geweest. Daarnaast doet de opmars van extreemrechts vrouwen geen goed. Hun nostalgische hang naar het verleden, zet vrouwen terug, in plaats van vooruit.

Er zijn veel vrouwelijke politici. Ze verenigen zich enigszins. Verschillende partijen hebben een aparte vrouwenorganisatie. Deze nemen samen deel aan het Politiek Vrouwen Overleg. Maar dit leidt niet tot macht. Uiteindelijk worden ze overheerst door de partijpolitiek. Macht weggeven aan individuele vrouwen die kunnen meedoen, is wat anders dan vrouwen als groep macht geven. Het gaat niet alleen om deelname maar ook om vertegenwoordiging.

Ook het gebrek aan macht heeft een lange geschiedenis. Vrouwen kregen pas het stemrecht in 1919. Welgestelde mannen hadden al kiesrecht sinds 1848. Zij beheersen dus al 70 jaar langer onze politiek. Parlementen zijn lang gedomineerd geweest door mannen. Politiek moet je leren. Het krijgen van politieke slagkracht is een vaardigheid. Vrouwen lopen daarin achter.

Dat gebrek aan macht zit diep verscholen in een hardnekkig probleem van onze maatschappij. Die ervaart de vrije vrouw – uitgesproken of onuitgesproken - nog steeds als een gevaar. Schadelijk voor de vrije man. Schadelijk voor het gezin en huwelijk. Schadelijk voor het geboren en ongeborn kind.

De rechten van de vrije vrouw worden ingeperkt door de vrijheid en macht van anderen. Afbakening van haar vrijheid en macht is nog steeds een maatschappelijk en privaat belang. Een politiek belang. Het gevolg is dat overheidsbemoeienis in Nederland nooit duurzaam in het belang van de vrouw is geweest. Geen enkel beleidsplan heeft de positie van vrouwen wezenlijk en structureel verbeterd.

Een ministerie van Vrouwenzaken vraagt politieke macht. Die moet van vrouwen zelf moeten komen. Het zijn de vrouwen die het ministerie van de grond moeten laten komen en behouden. Als de helft van de vrouwen zich vóór het ministerie uitspreekt, doen miljoenen vrouwen mee. Als de helft van de vrouwen een paar euro doneert, financieren we samen het salaris van de minister van Vrouwenzaken.

Vrouwen hebben zich daarnaast ook al verenigd in meer dan 100 vrouwenorganisaties. Als zij, terwijl ze hun eigen werkterrein en focus behouden, ook de handen inéén slaan, vormen zij een belangrijke steunpilaar onder alle vrouwen.

Voor het ministerie hoeft geen keus gemaakt te worden tussen rechtse en linkse voorkeuren.

De minister van Vrouwenzaken is partijloos. Partijen en politiek worden snel geassocieerd met links of rechts. Vrouwenrechten en emancipatie zijn niet links of rechts. Juist het politiek maken van vrouwenzaken leidt tot discriminatie of een bestending of achteruitgang in gelijkheid.

De gedachte dat vrouwenrechten eigendom zijn van links of rechts, moeten we achter ons laten. Ook linkse partijen hebben geen integrale plannen op tafel gelegd in het belang van vrouwen. Vrouwenrechten zijn dus ook niet aan socialisme gekoppeld. Dat vond Wilhelmina Drucker al, dat vond Joke Smit al.

Het gaat om de bestrijding van onrecht. Dat is geen monopolie van een bepaalde politieke stroming. Zoals Joke Smit zei: "het is een zaak voor mensen uit alle democratische partijen". Behalve uiterst rechts.

Dat de inzet vooral van vrouwen zelf moet komen, betekent niet dat mannen zich afzijdig moeten houden. Integendeel, zij hebben ook een groot belang bij vrouwenrechten. Iedere man heeft een moeder, een grootmoeder. Velen hebben een zus. Velen hebben een dochter.

Mannen en vrouwen hebben elkaar bovendien hard nodig. Zeker in huidige wereld kunnen we ons niet permitteren het talent van meer van de helft van de bevolking niet tot bloei te laten komen. Niet alleen is het onrechtvaardig, en vermindert het onze welvaart. Het verzwakt ook onze sociale samenhang, de harmonie.

Tot slot

Tot slot. Onlangs kreeg ik van mijn arbeidsongeschiktheid-verzekeraar een brief over hoe en burn-out te voorkomen. Het grootste deel dat dat overkomt zijn vrouwen. En daarvan het grootste deel: jonge vrouwen, tussen 25 en 35. Moeders wel te verstaan, die alle ballen in de lucht houden en daardoor emotioneel en fysiek uitgeput raken.

Ik dacht dus altijd, eerlijk gezegd tot vrij kort geleden: ik regel het zelf wel. Ik maak mijn eigen carrière. Zorg dat ik mijn inkomsten heb.

Maar de potentiële valkuilen onderweg zijn toch veel groter geweest dan ik me wilde realiseren.

De tijd tussen mijn 30ste en 40ste was, terugkijkend, eigenlijk niet goed te doen. Met een baan én kinderen. Dat me het redelijk is gelukt, kwam mede omdat ik gezond was, hoog opgeleid, een relatief goed inkomen had, een stabiele partner, en een meedenkende werkgever. En gezonde kinderen. Het had veel minder met mijn individuele keuzes te maken, dan ik me toen bewust was. In een samenleving die vrouwen en mannen gelijk behandelt, en die vrouwen *béter* behandelt, zou geluk een minder grote rol moeten spelen.

Daarnaast vraag ik me sinds enige tijd regelmatig af: wat heeft mijn moeder aan mijn succes?

Behalve dat ze trots is op me. Oudere vrouwen zijn in onze samenleving nauwelijks gezien.

In het publieke debat ziet ze zichzelf nauwelijks terug. "Ik doe er niet toe", zegt ze. Oudere vrouwen zijn met de emancipatie niet veel opgeschoten.

Mijn dochters zeggen op hun beurt: "mama er is niks veranderd. In de collegezalen zijn jonge mannen het grootste deel van de tijd aan het woord." Zij zeggen: we laten het, we kiezen ons eigen pad. Ik hoor het mezelf zeggen. Maar dat *kán* het antwoord niet zijn. Dat is het antwoord van de neoliberale samenleving, die vooral individuele verantwoordelijkheid benadrukt. We moeten het *sámen* doen. De overheid, de samenleving, vrouwen én mannen. Dat is voor iedereen beter.

Ik wil daarom de Soroptimisten Walcheren danken voor de gelegenheid om vandaag te spreken en voor deze middag. Jullie geven het voorbeeld van hoe we het samen kunnen doen.

Dank u wel